

Aanvraag Ketendoorbraakproject

Tool Zelfbeoordeling Grondstof

April 2025

Deze aanvraag wordt gedaan door:

Expliciete steunbetuiging + actieve ondersteuning door:

En expliciete steunbetuiging door:

Contactpersoon: Jenny May, Unie van Waterschappen, jmay@uvw.nl

Inhoudsopgave

.....	2
Inhoudsopgave	3
Aanleiding van de aanvraag	5
Ambitie	6
Aansluiting bij Nationaal Programma Circulaire Economie	7
Aansluiting bij relevante prioritaire productketen NPCE.....	8
Fasering aan de hand van Transmissie Model	9
Aanvraag	10
Het consortium	10
Aanvragende consortium partijen.....	10
Overige consortium partijen	12
Doel Ketendoorbraakproject	13
Beoogd resultaat van Ketendoorbraakproject.....	13
7 Actielijnen.....	14
Planning	19
Governance.....	20
Kennisdeling.....	21
Begroting.....	21
Effecten en risico's	22

Bijlagen:

1. *Concept Tool 1.0 (versie november 2024)*
 - 1.1. *Inhoudsopgave tool*
 - 1.2. *Stappenplan op hoofdlijnen*
 - 1.3. *Routebepaler risicobeoordeling mens & milieu*
2. *Detail uitwerking*
 - 2.1. *Voorbereidende vragen*
 - 2.2. *Flow diagram – versie 2*
 - 2.3. *Risico analyse*
 - 2.4. *Laboratorium selectie*
3. *Moonshot PHA verslag (Publieke versie)*

Aanleiding van de aanvraag

In de transitie naar een circulaire economie, worden in toenemende mate afvalstromen tot grondstof verwerkt. In veel gevallen is het noodzakelijk om hiervoor een einde afvalstatus te verkrijgen. De zelfbeoordelingsroute kan hiervoor een snelle oplossing bieden. Deze route is echter bij velen onbekend en niet altijd is duidelijk welke processtappen hiervoor doorlopen moeten worden.

Het Versnellingshuis heeft in 2023/2024 de Moonshot 'Verwaarden PHA' ondersteund om te komen tot de snelle route van afvalstatus naar grondstof via zelfbeoordeling. Tijdens dit Moonshot bleek dat ook voor andere materiaalstromen dan biobased plastics eenzelfde wens bestond voor een meer generieke procesaanpak om tot een zelfbeoordeling te komen. Vanuit die breed gedeelde wens heeft het Versnellingshuis een aanvullende opdracht uitgeschreven om te komen tot een prototype tool zelfbeoordeling die voor meerdere materiaalstromen inzetbaar is. Het Versnellingshuis is niet de enige financier geweest van dit traject. Invest-NL en Groene Chemie Nieuwe Economie hebben al eerder geïnvesteerd in relevant onderzoek dat is uitgevoerd door Ecomatters¹, Rebel² en BinGo Results³. Daarnaast heeft de Unie van Waterschappen geïnvesteerd in planvorming voor het Moonshot en planvorming voor het vervolgproces.

Een eerste ontwerp van de tool Zelfbeoordeling is klaar in concept (zie bijlagen 1 t/m 4), maar moet verder worden uitgewerkt en getoetst aan de hand van casuïstiek. Daarnaast moeten bestaande handreikingen voor zelfbeoordeling, o.a. die voor specifieke materiaalstromen, worden geïntegreerd in de tool om te komen tot een complete generieke aanpak. Tot slot is het de wens om deze wijze van verkrijgen einde afvalstatus nauwer aan te laten sluiten bij Europese regelgeving.

Dit betekent dat het project naar een volgende uitvoeringsfase moet worden gebracht. Hiervoor is een onafhankelijk ketenregisseur of ketenregieteam nodig. Immers, om te komen tot een generieke tool is cross-sectorale samenwerking nodig waarbij de te ontwikkelen tool voor verschillende materiaalstromen toepasbaar is. Daarnaast moet de tool zowel toepasbaar zijn voor ondernemers die bouwen aan hun rechtszekerheid via eigen oordeel én toepasbaar zijn voor het bevoegd gezag ten behoeve van een adequate en complete inhoudelijke beoordeling. Onafhankelijke ketenregie is noodzakelijk om alle belangen een goede en gelijkwaardige plek te geven in dit proces. Met deze tool wordt de door de markt ervaren belemmering om te komen tot een einde afvalstatus via eigen oordeel opgeruimd via een (gewenst verifieerbare) tool en wordt het voor het bevoegd gezag gemakkelijker om de onderbouwing van het zelfoordeel op inhoud te toetsen. Daarmee wordt een enorme stap gemaakt waardoor afvalstromen op een veilige manier voor mens, milieu en dier ingezet kunnen worden als grondstof, waardoor het grondstoffenverbruik wordt teruggebracht en CO2 uitstoot wordt verlaagd. Met dit project werken we in samenwerking aan een proces om invulling te geven aan de eisen die de circulaire economie aan ons stelt.

Om die reden doen Invest-NL, Groene Chemie Nieuwe Economie en Unie van Waterschappen met brede steun uit de keten van Wetsus, Helian Polymers BV, Evides Industriewater, BioBTX BV, Stichting Innovatie Glastuinbouw Nederland, Nutrient Platform, Paques Biomaterials BV, DOPS Recycling Technologies, UPPACT bv, SusPhos B.V., Cellvation BV, Recell Group BV en GMB BioEnergie BV een aanvraag voor ondersteuning

¹ End of Waste – Whitepaper, April 2023, Ecomatters

² Naar oplossingen voor de problematiek rondom einde-afvalstatus, juni 2023, Rebelgroup

³ Einde-Afvalstatus; oplossingsstrategie en plan, Juli 2023, BinGo

vanuit Het Versnellingshuis voor ketenregie via het programma Ketendoorbraakprojecten. Met de tool Zelfbeoordeling kunnen heel veel circulaire ketens vooruitgeholpen worden.

Ambitie

Vanuit de wens om als Nederland een circulaire economie te ontwikkelen, worden in toenemende mate afvalstromen tot grondstof verwerkt. Hiervoor is het in veel gevallen noodzakelijk om een einde afvalstatus te verkrijgen. Om de einde afvalstatus te verkrijgen, wordt nu in veel gevallen een complex en tijdrovend proces doorlopen. Ondanks alle beschikbare informatie over einde afvalstatus, is er bij ondernemers, maar ook breder, behoefte aan een snellere en effectievere route. Uit onderzoek van [InvestNL](#) is gebleken dat de route van zelfbeoordeling hier een oplossing kan zijn. Dit onderzoek toont ook aan dat grondstoffenleveranciers (en hun afnemer(s)) in de breedte geholpen zou zijn met een generieke procesaanpak voor deze zelfbeoordeling.

Dit vraagt wel om een verschuiving in de bestaande *mindset*. Hoewel de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag onveranderd blijft, wordt de verantwoordelijkheid die al ligt bij de grondstoffenleverancier (en afnemer) langs de route van de zelfbeoordeling hiermee nog explicieter benadrukt. Gezien het feit dat de grondstoffenleverancier haar eigen ingaande en uitgaande stromen het beste kent en moet kennen en we nog maar aan het begin staan de ontwikkeling van een circulaire economie, lijkt een stof-voor-stof aanpak door de omgevingsdiensten een bijna onmogelijke taak. Hiermee is de route van de zelfbeoordeling strategisch gezien een logische route. Door het bieden van handvatten via een procestool wordt het proces versneld en wordt de kans op onderschatting of te gunstige interpretaties van de risico's verkleint. Door samenwerking bij de totstandkoming van de procestool met een duidelijk (toetsings)kader kan de controle en handhaving effectiever worden toegepast door het bevoegd gezag. Dit kan daarmee de opmaat zijn naar een grotere ambitie dat een case-by-case beoordeling in de transitie naar een circulaire economie idealiter voor steeds minder afvalstromen nodig zou zijn door het toewerken naar een 'grondstof, tenzij...' benadering, als er een verantwoorde toepassing in de markt is aangetoond.

De Unie van Waterschappen, GCNE, Invest-NL en VNO-NCW hebben zich rondom deze ambitie verenigd in een tijdelijke alliantie. Met de resultaten van het Moonshot (vanuit het Versnellingshuis) als uitgangspunt, heeft deze alliantie de ambitie om deze generieke aanpak op te schalen in de vorm van een verifieerbare tool voor de grondstoffenleverancier (en hun afnemer(s)) om sneller tot een zelfbeoordeling einde afvalstatus te komen.

Ondanks dat de optie van zelfbeoordeling al langer bestaat wordt deze nog maar zelden toegepast. Hiervoor is een aantal redenen:

1. Ten eerste is de route nog nauwelijks bekend; pas recent wordt er enige richtbaarheid aan gegeven. Partijen worden zelden op deze mogelijkheid geattendeerd.
2. Ten tweede is er in veel gevallen grote onbekendheid met de manier waarop een risicobeoordeling, als belangrijk onderdeel van het verkrijgen van een einde afvalstatus, plaats moet vinden en wanneer deze goed genoeg is. Dit geldt zeker voor teruggewonnen stoffen uit complexe stromen of voor specifieke toepassingen.
3. Als derde blijven partijen in de keten op zoek naar rechtszekerheid. Zekerheid aan de voorkant i.v.m. investeringen en zekerheid voor de afnemers dat het materiaal dat zij af (zullen) nemen geen afvalstof is. Potentiële afnemers vragen om een (einde afval) stempel. De markt is terughoudend als het gaat om mogelijke afvalstoffen.

Zelfbeoordeling lijkt op gespannen voet te staan met rechtszekerheid, maar ook de traditionele route in nauwe samenwerking met de omgevingsdiensten biedt hier, in tegenstelling voor wat vaak geacht wordt, geen garanties.

4. Tenslotte schrikt het risico van de consequenties van handhaving en een mogelijke rechtszaak af. Handhavers zitten deels nog op de lijn dat er altijd een overheidsoordeel nodig zou moeten zijn. Dit brengt niet alleen inspanningen en kosten met zich mee, maar kan ook tot imagoschade leiden.

Een tool Zelfbeoordeling biedt een grondstoffenleverancier (en haar afnemer(s)) praktische handvatten om met zelfbeoordeling aan de slag te gaan. Een door verificatie erkende aanpak om een zelfbeoordeling te doen kan hiermee voor vertrouwen in de markt, bij investeerders en bij het bevoegd gezag vergroten. Daarnaast beoogt een tool Zelfbeoordeling de samenwerking in de keten tussen leveranciers en afnemers van grondstoffen te vergroten, wat ook tot meer vertrouwen leidt in de keten.

Helaas is het punt van de rechtszekerheid hiermee niet opgelost. Zolang het bevoegd gezag niet op een stof-voor-stof basis 'een stempel zet' die de rechtsgeldigheid waarborgt, blijft dit een wens die blijft bestaan.

Daarnaast richt de tool zich enkel op de Nederlandse markt, wat het knelpunt van grensoverschrijdende handel niet oplost. Wel kan de tool als aanleiding of input dienen voor de gesprekken die gevoerd worden op Europees niveau voor harmonisering van het proces dat leidt tot einde afvalstatus. Hier wordt in deze aanvraag vorm aan gegeven door in een actielijn toe te voegen die zich richt op aansluiting bij Europees beleid.

Ondanks deze punten waarop een tool niet direct antwoord geeft, zet de aanvrager toch in op een tool Zelfbeoordeling, met de wetenschap dat er nog jaren overheen gaan om beide bezwaren volledig op te lossen. Dit vraagt namelijk om een verder rijkende systeemverandering, dan de tool Zelfbeoordeling in eerste instantie zal brengen. De tool Zelfbeoordeling geeft invulling aan een groot deel van de bestaande behoefte van grondstoffenleveranciers (en hun afnemer(s)) rondom het verkrijgen van einde-afvalstatus en er is vertrouwen dat deze tool tot een verschuiving in het denken zal leiden, nationaal en internationaal, die de noodzakelijke resterende systeemverandering zal versnellen.

Aansluiting bij Nationaal Programma Circulaire Economie

Deze aanvraag draagt bij aan bij de ambitie van het Nationaal programma circulaire economie (NPCE): Nederland heeft de ambitie om in 2050 klimaatneutraal, fossielvrij en circulair te zijn. Circulair zijn betekent dat in ieder geval het grondstoffengebruik voor de Nederlandse productie en consumptie zodanig wordt teruggebracht dat het binnen de planetaire grenzen en de daaruit volgende 'veilige operationele ruimte' voor Nederland valt.

Op hoofdniveau draagt deze aanvraag bij aan circulaire businessmodellen als norm door ondernemers in staat te stellen te voldoen aan de wettelijke uitgangspunten van einde afval status voor grondstoffen. Waarbij de tool zelfbeoordeling is gericht op een effectiever en efficiënter proces voor de ondernemer waardoor de transitie naar circulaire businessmodellen wordt versneld.

Binnen NPCE zijn er 4 knoppen om aan te draaien. Aan twee daarvan draagt deze aanvraag bij met de ontwikkeling van de tool zelfbeoordeling:

Knop 2 - Vermindering van grondstoffen verbruik: *primaire grondstoffen vervangen door secundaire grondstoffen of duurzame biograndstoffen die zo hoogwaardig mogelijk toegepast worden, of door andere meer algemeen beschikbare grondstoffen met minder milieudruk.*

Maatregel: *We werken de Routekaart Nationale Biograndstoffen uit om de beschikbaarheid van duurzame biograndstoffen uit Nederland te vergroten.*

De bijdrage vanuit dit ketendoorbraakproject: Met behulp van de tool zelfbeoordeling wordt de toegankelijkheid van secundaire grondstoffen verhoogd en komt er meer volume aan inzetbare secundaire grondstoffen beschikbaar op snellere en efficiëntere wijze.

Knop 4 - Hoogwaardige verwerking: *in een circulaire economie recyclen we materialen tot op een gelijkwaardig niveau als het oorspronkelijke materiaal. Dit vraagt om een verbetering van schone, goed gesorteerde inzamelstromen en terugwinning van materialen.*

Maatregel: *Ministeriële regelingen of handreikingen die duidelijk maken of een materiaal een afvalstof is of niet, stellen we alleen nog maar op voor hoogwaardige recyclinginitiatieven.*

De bijdrage vanuit dit ketendoorbraakproject: Op dit moment is er een vacuüm ontstaan voor ondernemers die wel gebruik willen maken van secundaire grondstoffen maar niet voldoen aan bovenstaand criterium van hoogwaardige recycling initiatieven. Met de tool Zelfbeoordeling maken we het voor ondernemers toegankelijk om een zelfbeoordeling uit te voeren om op die manier afval als veilige secundaire grondstof in te kunnen zetten.

Aansluiting bij relevante prioritaire productketen NPCE

Deze aanvraag vindt ook aansluiting bij de prioritaire productketen in het NPCE. Hier worden de volgende productgroepen gehanteerd: biomassa en voedsel, kunststoffen, maakindustrie, bouw en consumptiegoederen.

De ketenaanpak zoals voorgesteld in deze aanvraag sluit met name aan op de productgroep 'kunststoffen'. Daarnaast op de productgroep 'chemische producten' binnen de productketen consumptiegoederen, echter is deze (nog) niet specifiek uitgewerkt in het NPCE.

Hoewel de tool in eerste instantie toegespitst zal zijn op deze 2 productgroepen ligt er de ambitie om deze zodanig te ontwerpen, dat een eenvoudige doorontwikkeling/vertaling van deze aanpak voor andere sectoren mogelijk is.

Fasering aan de hand van Transmissie Model

Dit ketendoorbraakproject is bedoeld om het proces van zelfbeoordeling efficiënter en effectiever te maken en daarmee de toegankelijkheid van secundaire grondstoffen te vergroten. De tool moet verder worden verrijkt en getoetst aan de hand van casuïstiek en geïntegreerd worden met bestaande handreikingen voor specifieke materiaalstromen. Met het concept dat er nu ligt, is deze aanpak klaar voor een schaa sprong en verdere doorontwikkeling naar de volgende fase.

Vanuit het perspectief van het TransMissie model⁴ bevindt de ontwikkeling van de tool voor Zelfbeoordeling zich momenteel in de Experimenteer- en leerfase (Fase 2):

Urgentie en bewustwording: De urgentie voor verandering is voelbaar. Rapporten van Invest-NL en de sentimenten tijdens de evenementen van GCNE hebben de noodzaak voor een tool Zelfbeoordeling benadrukt. Er is een alliantie gevormd met verschillende belanghebbenden die de zelfbeoordeling als een mogelijke oplossing zien.

Kleinschalige experimenten: In deze fase worden kleinschalige experimenten uitgevoerd met de tool Zelfbeoordeling. Partijen zijn bij elkaar gebracht op basis van vrijwillige afspraken en er wordt geëxperimenteerd met de toepassing van de tool.

Leren en verrijken: Er ligt een concept van de tool, maar dit moet verder worden verrijkt en getoetst aan de hand van casussen. Dit betekent dat er nog veel geleerd moet worden en dat de tool verder ontwikkeld moet worden op basis van praktijkervaringen.

Samenwerking en kennisdeling: Er is een sterke behoefte aan samenwerking tussen verschillende partijen in de keten om de tool verder te ontwikkelen en te implementeren. Dit is kenmerkend voor de experimenteer- en leerfase, waar kennisdeling en samenwerking cruciaal zijn.

⁴ TransMissie DE MISSIEGEDREVEN TRANSITIEAANPAK VOOR HET MANAGEN VAN COMPLEXE VERANDERPROCESSEN, LUCAS SIMONS, ANDRÉ NIJHOF EN MATTHIJS JANSSEN, TransMission Institute, 2023.

Aanvraag

Het consortium

Het consortium dat deze aanvraag doet bestaat uit de Unie van Waterschappen, Groene Economie Nieuwe Economie (GCNE), Invest-NL en VNO-NCW. Met deze aanvraag bouwen zij voort op de activiteiten die zij in de afgelopen periode in gezamenlijkheid rondom einde-afvalstatus geïnitieerd hebben. In 2022-2023 hebben Invest-NL en Groene Chemie Nieuwe Economie o.a. geïnvesteerd in een aantal onderzoeken naar de oplossingsrichtingen voor de barrières die bestaan rondom einde-afvalstatus, uitgevoerd door Ecomatters, de Rebel Group en Bingo Results, waarbij de route van zelfbeoordeling als één van de meest kansrijke oplossingsrichtingen aangemerkt is.

In 2023-2024 heeft De Unie van Waterschappen in samenwerking met Aquaminerals het Moonshot project 'Verwaarden PHA' uitgevoerd om te komen tot de snelste route van afvalstatus naar grondstof voor PHA via zelfbeoordeling, ondersteund door het Versnellingshuis.

Tijdens dit Moonshot bleek dat ook voor andere materiaalstromen eenzelfde wens bestond voor een meer generieke aanpak om tot een zelfbeoordeling te komen. Vanuit die breed gedeelde wens heeft het Versnellingshuis een aanvullende opdracht uitgeschreven om te komen tot een eerste concept tool Zelfbeoordeling die voor meerdere materiaalstromen inzetbaar is. Bij deze aanvullende opdracht hebben de consortium partners de krachten gebundeld en hebben zowel Invest-NL, GCNE, Unie van Waterschappen en VNO-NCW de aanvullende opdracht ondersteund tijdens de uitvoering.

Aanvragende consortium partijen

Dit ketendoorbraakproject wordt aangevraagd door 4 consortiumpartners:

- **Unie van Waterschappen:** De waterschappen dragen bij aan de circulaire economie. Dat doen ze door middel van hun inkoopbeleid, de aanbestedingen in de grond-, weg- en waterbouw, de watersystemen en op de rioolwaterzuiveringen. Zo zijn de waterschappen al jaren actief in het terugwinnen en hergebruiken van grondstoffen en energie uit rioolwater. Ze vinden hier steeds meer mogelijkheden voor. Zo hebben de waterschappen de ambitie achttien verschillende grondstoffen uit dit water terug te winnen, zoals cellulose, fosfaat, *bioplastics* en vetzuren, Kaumera en biomassa. Om hergebruik van afvalstoffen te bevorderen, vormt wet- en regelgeving op dit moment een groot obstakel. De waterschappen willen af van het stempel 'afval' voor de reststromen van de rioolwaterzuiveringen en hiermee hun bijdrage leveren aan de circulaire economie.

De Unie van Waterschappen heeft als toeleverancier van grondstoffen die op dit moment een einde afvalstatus nodig hebben en als publieke organisatie die het maatschappelijk belang dient, waaronder het streven naar een circulaire economie, een belang bij dit ketendoorbraakproject.

- **Groene Chemie Nieuwe Economie**

Het Nederlandse platform Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) streeft naar een circulaire chemie met innovatieve technologieën, zonder fossiele brand- en grondstoffen en zonder CO₂-uitstoot in 2050. Daarin spelen hernieuwbare grondstoffen voor plastic en andere producten een belangrijke rol. Dit betreft recycalaat en biograndstoffen. Te vaak wordt recycalaat, al dan niet van biogene oorsprong, echter als afval bestempeld. Omdat het vaak een beetje vervuild is, mag het ook niet voor voedseltoepassingen gebruikt worden. In Nederland moeten recyclingbedrijven zich bij een of meerdere van de 28 omgevingsdiensten melden om een 'einde-afvalstatus' te krijgen. Daarnaast voert de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) controles uit.

Volgens GCNE is een paradigmashift nodig: ga ervan uit dat alles een grondstof is, tot op grond van een beslisboom in het kader van de zelfbeoordeling blijkt dat het toch als afvalstof beschouwd moet worden. Voor die zelfbeoordeling zou er een uniforme aanpak voor de hele EU moeten komen die de vele productstromen afdekt, gebaseerd op internationale (ISO-) standaarden. In elk land zou er dan één loket voor grondstofverklaringen moeten komen.

GCNE heeft als platform een belang in dit ketendoorbraakproject als pleitbezorger van een circulaire chemie.

- **Invest-NL**

Invest-NL wil maatschappelijke transities in Nederland versnellen door ontwikkeling, financiering en investeringen. We zijn gecommitteerd aan de doelen van het Klimaatakkoord: 50% circulair in 2030 en 100% in 2050. Daarom zien we circulariteit als een maatschappelijke transitie. Als impact investor onderzoeken en ondersteunen we markten die circulaire oplossingen bevorderen en investeren we in bedrijven die hieraan bijdragen. Ook helpen we de randvoorwaarden voor de circulaire economie te ontwikkelen. Momenteel zorgt het gebrek aan rechtszekerheid omtrent Einde Afval Status voor onzekerheid bij recyclers, klanten en investeerders, wat investeringen vertraagt. Het onderbouwen van veilig gebruik en het aantonen van de marktvraag blijft een uitdaging, waardoor circulaire bedrijven ontmoedigd worden om innovatieve oplossingen te ontwikkelen en op te schalen, wat de circulariteitsdoelen vertraagt.

Invest-NL heeft als *impact investor*, die ondernemers ondersteunt op gezonde wijze te investeren in een circulaire economie, een belang in dit ketendoorbraakproject.

- **VNO-NCW**

VNO-NCW werkt toe naar een circulaire economie om duurzaamheid te bevorderen en de afhankelijkheid van primaire grondstoffen te verminderen. Een cruciaal onderdeel hiervan is snellere vergunningverlening. Voor VNO-NCW is het cruciaal om een uniforme aanpak voor zelfbeoordeling einde afval te realiseren om verschillende redenen. Ten eerste bevordert een uniforme aanpak de overgang naar een 'grondstof, tenzij' paradigma, waarbij materialen standaard als grondstof worden beschouwd tenzij anders bewezen. Dit vermindert de noodzaak om voor elke stof of waardeketen afzonderlijk aan te tonen dat het geen afval is, wat de administratieve lasten voor ondernemers verlaagt en rechtszekerheid, en daarmee een duurzame business case, versterkt. Daarnaast draagt de tool bij aan een gelijk speelveld tussen

primaire en secundaire grondstoffen. Dit is essentieel voor het creëren van een solide businesscase voor het gebruik van secundaire grondstoffen, wat op zijn beurt investeringen en rechtszekerheid bevordert. De huidige case-by-case benadering in Nederland staat haaks op deze behoefte aan rechtszekerheid. VNO-NCW zou graag toewerken naar een ondernemersloket voor validatie van zelfbeoordelingen, zowel voor binnenlandse als internationale handel. Tot slot is harmonisatie van de Europese interne markt voor secundaire grondstoffen van belang. Zelfbeoordelingen moeten erkenning krijgen op de EU-markt om een echt gelijk speelveld te creëren.

VNO-NCW heeft een belang bij het faciliteren van kleine, middelgrote en grote ondernemingen die aanlopen tegen het verkrijgen van een einde afvalstatus en daarmee een belang in dit ketendoorbraakproject.

Overige consortium partijen

Er is breed draagvlak voor het ontwikkelen van een tool Zelfbeoordeling. Naast de 4 consortiumpartners ondersteunen daarom meer dan bovenstaande partijen deze aanvraag.

We onderscheiden hierbij partijen die op verzoek van de aanvrager een actieve bijdrage willen leveren aan dit ketendoorbraakproject in de vorm van bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van hun netwerk, financiering en het leveren van casuïstiek en kennis. Zij volgen het project actief door o.a. aanwezigheid bij bijeenkomsten en/of het leveren van feedback op (tussen)resultaten.

Maar ook partijen die de ambitie van de aanvraag ondersteunen en het traject met interesse volgen zonder een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de toolontwikkeling. Deze partijen worden wel actief uitgenodigd voor presentaties van (tussen)resultaten en gevraagd om waar mogelijk bekendheid te geven aan de mogelijkheden van zelfbeoordeling en de bijbehorende ondersteuningstool.

Doel Ketendoorbraakproject

Het doel van het ketendoorbraakproject is om de toegankelijkheid van secundaire grondstoffen te vergroten door het proces van het opstellen van een dossier voor het verkrijgen van een einde-afvalstatus efficiënter en effectiever te maken binnen de grenzen van het bestaande wettelijk kader, waarbij de veiligheid van mensen en het milieu voorop staat.

Met behulp van de tool Zelfbeoordeling, is een onderneming die een einde-afvalstatus nodig heeft, in staat om effectiever en efficiënter zijn dossier op te bouwen, omdat de ondernemer een geverifieerd proces kan doorlopen. Ook voor het bevoegd gezag wordt het hiermee gemakkelijker om de onderbouwing van het zelfoordeel te toetsen, als de ondernemer aantoonbaar een geverifieerd proces heeft doorlopen.

Waar het bestaande instrumentarium met name is ontwikkeld voor het bevoegd gezag richt de tool zich op het (aanvullend) bieden van concrete handvatten voor ondernemers. De reeds bestaande ondersteuningsinstrumenten worden geïntegreerd zodat de tool bijdraagt aan een inhoudelijk betere kwaliteit van de dossiers waardoor niet alleen de ondernemer geholpen is, maar ook het bevoegd gezag beter kan toetsen.

Beoogd resultaat van Ketendoorbraakproject

Het consortium levert als resultaat een breed gedragen en uniforme procesaanpak voor verifieerbare zelfbeoordeling op. De tool zelfbeoordeling en verificatie zijn daarbij twee sporen die vanwege hun samenhang gelijktijdig moeten worden uitgewerkt. De uitwerking en opgedane inzichten uit de praktijkcasussen die vertaalt worden in certificeerbare processtappen bepalen of certificering van de tool ook daadwerkelijk tot de mogelijkheden behoort. Voor dit onderdeel wordt in het project een go/no-go ingebouwd.

Het effect hiervan is een toename van het gemak voor ondernemers en bevoegd gezag bij het opstellen en beoordelen van een dossier voor zelfbeoordeling. Dit draagt vervolgens bij aan een betere toegankelijkheid van secundaire grondstoffen als belangrijke bouwsteen voor de circulaire economie.

Aan het resultaat worden de volgende eisen gesteld:

- **Gebruiksvriendelijkheid:** De tool moet concreet en gebruiksvriendelijk handelingsperspectief bieden aan ondernemers/organisaties voor wie de materie van einde afvalstatus complex is.
- **Draagvlak bij betrokkenen:** De tool moet voldoende gedragen worden, met name door de gebruikers (grondstoffenleverancier en haar afnemer(s)) en bevoegd gezag.
- **Ondersteuning van casuïstiek:** Het concept van de tool is ontwikkeld en getoetst aan de hand van praktijkcasussen.
- **Focus op duurzame chemiesector (waar einde afval-status zowel relevant is voor recycalaat en biobased grondstoffen), maar eenvoudig door te vertalen naar andere sectoren:** De tool voor zelfbeoordeling is in eerste instantie toegespitst op een duurzame chemiesector, maar zal zodanig ontworpen worden, dat een eenvoudige vertaling van de tool naar andere sectoren mogelijk is.

- **Verificatie door een onafhankelijk instituut:** Het proces dat wordt voorgeschreven in de tool Zelfbeoordeling is verifieerbaar door een onafhankelijk instituut voor kwaliteitsborging. Dit proces is daarnaast getoetst bij I&W, Omgevingsdienst NL en RVO NL.
- **Integratie en afkadering t.o.v. van bestaande tools:** De tool Zelfbeoordeling moet bestaande tools integreren of duidelijk afgebakend zijn ten opzichte van deze tools.
- **Harmonisatie met Europese wet- en regelgeving:** De aanpak moet maximaal in lijn zijn met de (uitvoering en handhaving van de) Europese wet- en regelgeving om de grondstofleveranciers maximaal de kans te bieden invulling te geven aan een internationale marktpositie. Ook voor het bevoegd gezag wordt het hiermee gemakkelijker om de onderbouwing van het zelfoordeel te toetsen, als de ondernemer aantoonbaar een geverifieerd proces heeft doorlopen.
- **Communicatie en bekendheid:** Er moet bekendheid worden gegeven aan de mogelijkheden van zelfbeoordeling en de bijbehorende tool. Deze tool moet goed vindbaar zijn en aantrekkelijk en gebruiksvriendelijk aangeboden worden.
- **Borging en eigenaarschap:** Er moet een duidelijk plan worden opgesteld voor de borging, het beheer en het eigenaarschap van de tool na oplevering, inclusief een (beheer)begroting op de lange termijn.

7 Actielijnen

Om succesvol invulling te kunnen geven aan het resultaat van dit ketendoorbraakproject, moet tenminste uitvoering gegeven worden aan onderstaande 7 actielijnen.

Vanuit de ambitie om een breed gedragen aanpak te ontwikkelen dient gestart te worden met een brede stakeholders bijeenkomst met bedrijfsleven, overheden, certificeringsinstanties en overige stakeholders. De organisatie hiervan wordt ondersteund door het Versnellingshuis.

1. Identificeren van tenminste 3 casussen en deze meerjarig volgen ten behoeven van de legitimiteit/toetsing van de te ontwikkelen tool Zelfbeoordeling

Het huidige concept van de tool is gebaseerd op de ervaringen die opgedaan zijn in de praktijk van een aantal ondernemers die secundaire grondstoffen in willen zetten, maar tegen de barrières van einde-afvalstatus oplopen. Deze ervaringen zijn opgehaald middels het Moonshot, 1-op-1 interviews en een groepsessie. Om het concept te toetsen en te verrijken is het essentieel om tenminste drie concrete casussen te identificeren en deze gedurende langere tijd te volgen. Dit helpt bij het verrijken en valideren van het concept van de tool Zelfbeoordeling. Door deze casussen te volgen, kan het concept verbeterd worden aan de hand van de praktijk tot een prototype en de effectiviteit en betrouwbaarheid ervan worden aangetoond. Afstemming van de *learnings* uit deze casuïstiek met het bevoegd gezag is een belangrijk onderdeel van deze actielijn.

Gevraagde ondersteuning – actielijn 1

De ketenregisseur is verantwoordelijk voor het identificeren en contracteren, in nauwe samenwerking met consortiumpartners, van tenminste 3 casussen die bijdragen aan de tool Zelfbeoordeling. Zodat de betrouwbaarheid en effectiviteit van de concepttool wordt vergroot tot een werkbaar prototype dat breed inzetbaar is binnen de scope van de duurzame chemie.

Inzet consortium - actielijn 1

Vanuit het consortium is er casuïstiek beschikbaar vanuit de Unie van Waterschappen en kunnen Invest-NL, GCNE en VNO-NCW hun netwerk inzetten om tot geschikte casuïstiek te komen.

2. Integreren van, of afbakenen ten opzichte van, bestaande tools voor zelfbeoordeling

De tool Zelfbeoordeling die ontwikkeld wordt in dit ketendoorbraakproject beoogt een tool te zijn die het gehele proces van zelfbeoordeling omvat, geschikt is voor alle duurzame afvalstromen binnen de chemie en concreet en gebruiksvriendelijk handelingsperspectief biedt aan een onderneming voor wie de materie van einde-afvalstatus complex is. Een dergelijke tool bestaat nog niet.

Daar waar andere partijen met initiatieven bezig zijn, die hieraan (gedeeltelijk) kunnen bijdragen, dient te worden gestuurd op maximale synergie. Een concreet voorbeeld hiervan zijn de inspanningen van de OmgevingsdienstNL rondom het Kennisplatform 'Afval of niet'

Daarnaast beoogt dit ketendoorbraakproject, in nauw overleg met de eigenaars, bestaande tools te identificeren en vast te stellen of en hoe ze een bijdrage kunnen leveren aan de tool Zelfbeoordeling. In het geval er geen integratie plaatsvindt, is een heldere afbakening van de verschillende tools en bijbehorende informatie nodig.

De tool Zelfbeoordeling is nadrukkelijk niet bedoeld als vervanging voor bestaand overheidsinstrumentarium zoals de webtoets "Webtoets afval of grondstof" of de Handreiking afvalstof of niet-afvalstof.

Gevraagde ondersteuning – actielijn 2

De ketenregisseur is, in nauwe samenwerking met consortiumpartners, verantwoordelijk voor het identificeren van bestaande tools van Zelfbeoordeling. En het bepalen of en hoe er synergie gevonden kan worden in aansluiting op de tool Zelfbeoordeling, in nauwe samenwerking met de eigenaren van de bestaande tools.

Inzet consortium – actielijn 2

VNO-NCW kan de aansluiting bij de *tooling* en kennis van het expertisecentrum van ODNL en de Afvaltoets van RWS faciliteren.

3. Ontwerpen en verder uitbouwen van de tool en schrijven van inhoudelijke teksten van de eerder opgestelde index, op basis van praktijk casussen, (internationale) gesprekken/expertise elders

De tool, die in eerste concept voorligt, moet verder worden ontwikkeld tot een prototype, op basis van de lessen die worden geleerd uit de praktijkcasussen en gesprekken met experts, zowel nationaal als internationaal (bijvoorbeeld de Vlaamse aanpak). Dit resulteert in een procesflow en bijbehorende informatie, die in hoge mate van detail de grondstofleveranciers (en hun afnemers) de handvatten bieden te bepalen welke stappen op welk moment moeten worden gezet om tot een goed onderbouwd dossier te komen van zelfbeoordeling. Om de ondernemer op weg te helpen, is het naast de procesflows van belang om een zorgvuldige en uitgebreide toelichting hierop te geven, waarin de meest gestelde vragen van ondernemers beantwoord worden. Hiervoor is eerder een index opgesteld, waar nader invulling aan gegeven moet worden.

Gevraagde ondersteuning - actielijn 3

De ketenregisseur is, in nauwe samenwerking met consortiumpartners, verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van een strategie om de casuïstiek en synergie met bestaande tools te vertalen naar een tool Zelfbeoordeling.

Inzet consortium - actielijn 3

De consortiumpartners kunnen een rol spelen in de inhoudelijke toetsing van opgestelde procesflows en gebruiksvriendelijkheid van de tool.

4. Verificatie door onafhankelijk instituut van het proces zoals voorgeschreven in de tool Zelfbeoordeling, getoetst bij I&W, Omgevingsdienst NL en RVO.

Het proces dat wordt voorgeschreven in de tool zelfbeoordeling moet verifieerbaar zijn door een onafhankelijk instituut, zodat een systeem van certificering ontwikkeld kan worden. Of het opzetten van een certificeringssysteem haalbaar is zal gedurende het project blijken. Er wordt een go/no-go besluit genomen op basis van een risicoanalyse/haalbaarheidsbeoordeling, voordat over wordt gegaan naar de verdere uitwerking. Dit in afstemming met het bevoegd gezag en de overige stakeholders. Mogelijk vergt de implementatie meer tijd dan de looptijd van het ketenproject. Het te verifiëren proces en certificeringssysteem wordt getoetst bij I&W, Omgevingsdienst NL en RVO nl. Het doel is om een helder, transparant en traceerbaar systeem te creëren dat een gemeenschappelijke basis van vertrouwen en zekerheid biedt. Hierbij moet benadrukt worden dat het over verificatie van het proces van de zelfbeoordeling gaat en niet over certificering van de uitkomst van het proces (is het materiaal een afvalstof of niet). Het formele oordeel of een materiaal een afvalstof is of niet, ligt bij het bevoegd gezag.

Gevraagde ondersteuning - actielijn 4

Een van de eisen die gesteld wordt aan de tool Zelfbeoordeling is dat de grondstoffeneigenaar (en afnemer(s)) het doorlopen proces kunnen laten verifiëren door een onafhankelijke partij. De ketenregisseur is, in nauwe samenwerking met consortiumpartners, verantwoordelijk deze randvoorwaarden te borgen in de tool Zelfbeoordeling.

Inzet consortium – actielijn 4

De consortiumpartners kunnen een rol spelen bij de toetsing van de gebruiksvriendelijkheid van de verificatie.

5. Harmonisatie met Europese wet- en regelgeving

De aanpak moet maximaal in lijn zijn met de (uitvoering en handhaving van de) Europese regelgeving om de Europese interne markt maximaal te kunnen benutten en ondernemers de kans te geven een internationale marktpositie te kunnen benutten met gelijk speelveld.

Hoewel de tool specifiek voor Nederland is, is het essentieel om de aansluiting bij de Europese wet- en regelgeving te zoeken, en/of als voorbeeld te kunnen dienen voor een Europese aanpak voor het verkrijgen van einde-afvalstatus.

Gevraagde ondersteuning - actielijn 5

De ketenregisseur is, in nauwe samenwerking met aanvragend consortium, verantwoordelijk om maximale inspanning te plegen om met de tool Zelfbeoordeling en de achterliggende uitgangspunten, maximaal aansluiting te vinden op het proces van harmonisatie van Europese wet- en regelgeving, relevant voor het verkrijgen van Einde Afvalstatus. De ketenregisseur voert hiervoor zelf geen lobbyactiviteiten uit.

Inzet consortium - actielijn 5

De 4 consortiumpartners hebben elk vanuit hun individuele rol een belang in Europa en zullen in het kader van dit ketendoorbraakproject de tool inbrengen in de gesprekken gericht op harmonisatie van de Europese regelgeving. De 1^e schil consortiumpartners die ook in de positie zijn dit belang Europees op tafel te leggen wordt in het kader van dit project gevraagd hun inspanningen in lijn te brengen met die van dit project en hiervoor eventuele lobbyactiviteiten uit te voeren.

6. Show & Tell. Bekendheid geven aan mogelijkheden zelfbeoordeling en bijbehorende ondersteuningstool in aantrekkelijke en gebruikersvriendelijke verpakking

Om een ketendoorbraakproject succesvol te laten zijn is er meer nodig dan het invulling geven aan de 7 actielijnen binnen de invloedsferen van de consortiumpartners. Dit project

streeft ultiem naar een brede toepassing van een nieuwe denk- en werkwijze, incl. instrumentarium in de keten. Dit betekent dat los van de sturing die gegeven wordt vanuit dit project, ook anderen die de ambitie omarmen, gemobiliseerd moeten worden die de uitkomsten van dit project te omarmen. Als ondernemer, overheid, kennisinstelling of anderen. Zij kunnen worden geactiveerd door gerichte (proces)communicatie die in dit ketendoorbraakproject en langs deze actielijn ontwikkeld wordt.

Gevraagde ondersteuning – actielijn 6

De ketenregisseur is, in nauwe samenwerking met consortiumpartners, verantwoordelijk voor het opstellen van een communicatieplan om maximaal bekendheid te geven aan de tool Zelfbeoordeling.

Inzet consortium – actielijn 6

Alle consortiumpartners worden ingezet om hun communicatiekanalen hiervoor in te zetten.

7. Borging & eigenaarschap vormgeven

Het ontwikkelen van een tool alleen is onvoldoende. Er moet een duidelijk plan worden opgesteld voor het eigenaarschap, het beheer en onderhoud en de doorontwikkeling van de tool in de toekomst, inclusief een (beheer)begroting. Dit zorgt ervoor dat de tool op de lange termijn effectief gebruikt kan worden.

Gevraagde ondersteuning - actielijn 7

De ketenregisseur is, in nauwe samenwerking met consortiumpartners, verantwoordelijk voor het vormgeven van eigenaarschap, beheer en doorontwikkeling van de tool Zelfbeoordeling

Inzet consortium – actielijn 7

De rol van de consortiumpartners wordt hierin bepaald, zodra er zicht is op het eigenaarschap van de tool in de toekomst.

Planning

Onderstaande globale planning laat zien wat wanneer moet gebeuren in dit ketendoorbraakproject. Deze planning zal nader uitgewerkt worden door het uitvoeringsconsortium dat de procesbegeleiding van de uitvoering van het ketendoorbraakproject uitvoert.

Actielijn	Activiteiten	1e jaar (Concept)	2e jaar (Prototype)	3e jaar (Opschaling)	4e jaar (Borging)
1. Casuïstiek	Casussen acquisitie & opstart				
	Lessen leren uit casuïstiek				
	Tool beschikbaar stellen voor bredere groep ondernemers				
2. Aansluiting bestaande tools/.	Inventarisatie bestaande tools				
	Aansluiting/integratie tools				
3. Ontwerp tool en index	Index verrijken/invullen				
	Procesflows aanvullen 2.0 versie				
	Procesflow in definitieve versie				
	Integrale tool ontwikkelen (index + procesflow)				
4. Verificatie	Voorwaarden voor verificatie verkennen				
	Verificatie proces in concept,				
	Risicoanalyse/haalbaarheid analyse en go/no-go				
	Verificatie definitief				
5. Harmonisatie EU wetgeving	aansluiting EU context				
6. Show & Tell	Draagvlak vinden achterban coalitiepartners en overige stakeholders				
7. Borging	Borgingsplan				
	Eigenaarschap beleggen				
	Financiering beheer				

Governance

Een efficiënte en effectieve uitvoering van het ketendoorbraakproject vraagt om een heldere governance. Hieronder staan de uitgangspunten hiervoor:

- De vier aanvragers van het ketendoorbraakproject, namelijk de Unie van Waterschappen, Groene Economie Nieuwe Economie (GCNE), Invest-NL en VNO-NCW, zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de strategische koers van hun ambitie, zoals verwoord in de aanvraag voor het ketendoorbraakproject als opdrachtnemer. Zij worden in hun ambitie en in de uitvoering ondersteund door 1e en 2e schil partners. (zie paragraaf Overige consortiumpartijen)
- Het Versnellingshuis ondersteunt het aanvragende consortium in hun ambitie door de inzet van ketenregie. De te werven ketenregisseur/ketenregieteam ondersteunt het aanvragende consortium in het realiseren van de omschreven doorbraken. Voorlopige planning is dat deze opdracht half mei 2025 wordt aanbesteedt via een openbare Europese aanbestedingsprocedure door RVO.
- RVO vervult, namens het Versnellingshuis, formeel de rol van opdrachtgever van het onderdeel ketenregie in het ketendoorbraakproject, ondersteund door een begeleidingscommissie bestaande uit vertegenwoordiging vanuit het Versnellingshuis, RVO en Transitie Agenda Consumptiegoederen en Kunststoffen.
- De te selecteren ketenregisseur/ketenregieteam is formeel opdrachtnemer van de ketenregieopdracht die door RVO wordt verstrekt
- Aanspreekpunt vanuit de alliantie voor opdrachtgever RVO is Jenny May, Unie van Waterschappen (jmay@uvw.nl)
- De vier aanvragers van het ketendoorbraakproject (uitbreiding is mogelijk en welkom) zullen hun achterban en netwerk aanspreken, om bij te dragen aan de onderscheiden actielijnen.
- De vier aanvragende consortiumpartners zijn op hun beurt gedelegeerd opdrachtgever van een uitvoeringsconsortium dat de ketenregierol op zich neemt, waarvoor de financiering van het Versnellingshuis ingezet wordt. De vier aanvragers van het ketendoorbraakproject vormen een Stuurgroep, van waaruit het ketendoorbraakproject is geïnitieerd, zo nodig is en wordt geïnvesteerd en de strategische inhoudelijke koers van het ketendoorbraakproject wordt gemonitord.
- De Stuurgroep – of een gedelegeerde uit de Stuurgroep – zullen samen met de begeleidingscommissie vertegenwoordiging vanuit het Versnellingshuis de ketenregisseur faciliteren/begeleiden en de voortgang van de opdracht monitoren.
- Overige ondersteunende taken die de Stuurgroep op zich kan nemen:
 - ondersteuning bij het faciliteren en organiseren van processen
 - organiseren verdere dialoog tussen ketenpartijen
 - communicatie en kennisverspreiding

- activatie achterban
- waar nodig triple helix organiseren en activeren
- innovaties, inspirerende casussen en mogelijke knelpunten aandragen
- aandragen van oplossing
- Voor de selectie van de ketenregisseur/ketenregieteam, het uitvoeringsconsortium dat de procesbegeleiding van het ketendoorbraakproject uitvoert, wordt een selectiecommissie in het leven geroepen, waar één van de consortiumpartners onderdeel van uitmaakt.

Kennisdeling

Het Versnellingshuis helpt ketens van producten en diensten sneller te verduurzamen op weg naar de circulaire economie. In dit kader worden ketendoorbraakprojecten geïnitieerd en ondersteund.

Naast de resultaten binnen de scope van dit ketendoorbraakproject en de impact daarvan op de circulaire economie, probeert het Versnellingshuis maximaal te leren van hun initiatieven om hiermee ook impact te hebben op andere sectoren.

De tool is daarom na oplevering voor iedereen beschikbaar. Daarnaast streven consortiumpartners ernaar, in het ontwerp en de uitwerking van de tool maar ook in het proces daarnaartoe, maximaal expliciet te leren. Met deze *lessons learned* kunnen andere sectoren die de tool willen inzetten, deze tool relatief eenvoudig sectorspecifiek maken en adopteren.

De precieze manier waarop kennisdeling plaatsvindt (1. Als onderdeel van de kennisdelingsactiviteiten van het Versnellingshuis, 2. binnen de scope van het ketendoorbraakproject door Show & Tell, en 3. sector overstijgend in de vorm van *lessons learned*) wordt nader uitgewerkt door het uitvoeringsconsortium dat de ketenregie voert van over het ketendoorbraakproject.

Begroting

Een specifieke begroting zal opgesteld worden door de ketenregisseur binnen de financieringskaders van de aanbesteding, die passen bij deze aanvraag voor een ketendoorbraakproject. Als consortiumpartners doen we een aanvraag voor de maximale aanneemsom van € 400.000,-, excl. BTW.

Effecten en risico's

Bij de uitvoering van dit ketendoorbraakproject voorzien de consortiumpartners risico's die de succesvolle uitvoering ervan in de weg kunnen staan. De ketenregisseur wordt gevraagd, namens de consortiumpartners expliciete mitigerende maatregelen te nemen op de volgende risico's:

- Het niet vinden van tenminste 3 representatieve casussen om tot verdere toolontwikkeling te komen.
- De onvoorspelbaarheid van het tijdspad van de uitvoering van de 3 casussen. De traagste casus bepaalt het tempo van tool ontwikkeling.
- Onvoldoende bekendheid en acceptatie van de tool zelfbeoordeling bij potentiële gebruikers.
- Onvoldoende eigenaarschap (en financiering) voor de verdere ontwikkeling en implementatie van de tool.
- Het onvoldoende vorm kunnen geven aan een structurele borging van de tool.
- Gebrek aan samenwerking en afstemming binnen het consortium, in de 1^e en 2^e schil.
- Mandaat van besluitvorming rondom de beoogde kwaliteit van de tool, gezien de complexiteit van de materie.
- Het blijvend ter discussie blijven stellen van de scope van dit ketendoorbraakproject in de wetenschap dat dit ketendoorbraakproject niet de gehele einde-afvalstatus problematiek oplost.
- Het ontbreken van acceptatie van de uitkomsten van het ketendoorbraakproject bij I&W en omgevingsdienst(en) als bevoegd gezag.